

An impressionistic painting of a house with a dark roof and white-framed windows, partially obscured by dense green and brown foliage. The sky above is a mix of blue and white, suggesting clouds. The overall style is painterly and textured.

Jan Kochanowski
FRASZKI, PIEŚNI,
TRENY

Jan Kochanowski
Fraszki, Pieśni, Treny

Autorki opracowania:
Karolina Piotrowska, Maria Zagnińska

Wykorzystano materiały:
Wojciecha Rzehaka

Redakcja i korekta:
Agnieszka Antosiewicz, Katarzyna Curyło, Maria Zagnińska

Projekt okładki:
Bros

Na okładce wykorzystano fragment obrazu Ferdynanda Ruszczycy
pt. *Dwór w Bohdanowie* ze zbiorów Muzeum Lubelskiego
Fot. Piotr Maciuk

Ilustracje:
Jacek Siudak

ISBN 978-83-7517-216-4

Wydanie V

© Copyright for this Edition by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.

2025

Wydawnictwo GREG®
ul. Klasztorna 2B
31-979 Kraków
tel. 12 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.
Znak słowno-graficzny Pewniak na teście® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.
Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Layout:
Aleksandra Zimoch

Skład:
Pracownia Register

Epitafium Sobiechowi⁵⁴

Wszyscy ludzie, którzy cię za żywota znali,
 Siła o twych pieniądzach, Sobiechu, trzymali⁵⁵.
 Aleś ja tego doznał w twej własnej potrzebie,
 Że nie tyś miał pieniądze – one miały ciebie.

Na lipę

Gościu, siądź pod mym liściem, a odpocznij sobie,
 Nie dojdzie cię tu słońce – przyrzekam ja tobie,
 Choć się najwyżej wzbije, a proste promienie
 Ściągną pod swoje drzewa rozstrzelane⁵⁶ cienie,
 Tu zawždy⁵⁷ chłodne wiatry z pola zawiewają,
 Tu słowicy, tu szpacy wdzięcznie narzekają,
 Z mego wonnego kwiatu pracowite pszczoły
 Biorą miód, który potem szlachci⁵⁸ pańskie stoły.
 A ja swym cichym szeptem sprawić umiem snadnie,
 Że człowiekowi łacno⁵⁹ słodki sen przypadnie.
 Jabłek wprowadzie nie rodzę, lecz mię pan tak kładzie,
 Jako szczerp napłodniejszy w hesperskim sadzie⁶⁰.

Pochwała piękna
 przyrody

O Koźle⁶¹

Kozieł, kto go zna, piwszy do północy,
 Nie mógł do domu trafić o swej mocy.

Fraszki satyryczne

⁵⁴ tytuł: *Sobiech* – chodzi o Stanisława Sobiecha, podskarbiego koronnego.

⁵⁵ *Siła (...) trzymali* – tu: wiele sobie wyobrażali (o twoich pieniądzach, czyli majątku).

⁵⁶ *rozstrzelane* – tu: rozproszone.

⁵⁷ *zawždy* – zawsze.

⁵⁸ *szlachci* – zdobi.

⁵⁹ *łacno* – łatwo.

⁶⁰ *hesperski sad* – mitologiczny ogród Hesperyd (Hesperidy strzegły jabłoni rodzącej złote jabłka).

⁶¹ tytuł: *Kozieł* – Mikołaj Koziół, mąż siostry Jana Kochanowskiego, Elżbiety.

TRENY

ORSZULI KOCHANOWSKIEJ,
WDZIĘCZNEJ, UCIESZONEJ, NIEPOSPOLITEJ DZIECINIE,
KTÓRA CNÓT WSZYTEKICH
I DZIELNOŚCI PANIEŃSKICH
POCZĄTKI WIELKIE POKAZAWSZY, NAGLE, NIEODPOWIEDNIE,
W NIEDOSZŁYM WIEKU SWOIM, Z WIELKIM A NIEZNOŚNYM
RODZICÓW SWYCH ŻAŁEM ZGASŁA,
JAN KOCHANOWSKI, NIEFORTUNNY OCIEC,
SWOJEJ NAMILSZEJ DZIEWCE Z ŁZAMI NAPISAŁ.
NIE MASZ CIĘ, ORSZULO MOJA!

Tren I

Wszystkie płacze, wszystkie łzy Heraklitowe⁴⁵⁸
 I lamenty, i skargi Simonidowe⁴⁵⁹,
 Wszystkie troski na świecie, wszystkie wzdychania
 I żale, i frasunki⁴⁶⁰, i rąk łamania⁴⁶¹,
 Wszystkie a wszystkie na raz w dom się mój noście,
 A mnie płakać mej wdzięcznej dziewczki pomoście⁴⁶²,
 Z którą mię niepobożna⁴⁶³ śmierć rozdzieliła
 I wszystkich moich pociech nagle zbawiła⁴⁶⁴.
 Tak więc smok, upatrzwszy gniazdo kryjome,
 Słowiczki liche⁴⁶⁵ zbiera, a swe łakome
 Gardło pasie; tymczasem matka szczebiece
 Uboga⁴⁶⁶, a na zbójcę coraz się miece⁴⁶⁷,
 Próżno⁴⁶⁸: bo i na samę⁴⁶⁹ okrutnik zmierza,
 A ta nieboga⁴⁷⁰ ledwie umyka pierza⁴⁷¹.
 „Próżno płakać” – podobno drudzy rzeczenie⁴⁷².
 Cóż, prze Bóg żywy, nie jest próżno na świecie?

Hiperbolizacja
uczuć (wybuch
żału)

Śmierć –
„niepobożna”
(okrutna)

Motyw marności
(wszystko
na próżno)

⁴⁵⁸ *płacze (...)* łzy Heraklitowe – grecki filozof Heraklit z Efezu (ok. 540–480 p.n.e.) był uznawany już w antyku za pesymistę, rozważającego marność i beznadziejność ludzkiego życia i losu.

⁴⁵⁹ *Simonidowe* – grecki poeta liryczny Symonides (556–468 p.n.e.) był twórcą wielu trenów i epigramatów, z których najbardziej znany jest ten stworzony na cześć Spartan poległych pod Termopilami.

⁴⁶⁰ *frasunki* – zmartwienia, zgryzoty.

⁴⁶¹ *łamanie* – załamywanie.

⁴⁶² *pomoście* – pomóżcie.

⁴⁶³ *niepobożna* – postępująca niezgodnie z nakazami Bożymi.

⁴⁶⁴ *zbawiła* – tu: pozbawiła.

⁴⁶⁵ *liche* – małe, biedne.

⁴⁶⁶ *Uboga* – tu: nieszczęśliwa.

⁴⁶⁷ *się miece* – miota się.

⁴⁶⁸ *próżno* – na próżno, nadaremnie.

⁴⁶⁹ *bo i na samę* – bo i nią samą.

⁴⁷⁰ *nieboga* – biedaczka.

⁴⁷¹ *umyka pierza* – umyka z pierzem, w znaczeniu: ledwie sama uchodzi z życiem.

⁴⁷² *drudzy rzeczenie* – inni mówią.

Ważny cytat;
wola Boga –
nadrzędne prawo

Śmiertelna, jako i ty, twoja dziewczka była:
Póki jej zamierzony kres był, póty żyła.
Krótko wprawdzie, ale w tym człowiek nic nie włada⁷²⁵,
A wyrzec też, co lepiej, niełatwo przypada⁷²⁶.
Skryste są Pańskie sądy; co się Jemu zdało,
Nalepiej, żeby się też i nam podobało.
Łzy w tej mierze niepłatne⁷²⁷; gdy raz dusza ciała
Odbieży, próżno czekać, by się wrócić miała.
Ale człowiek nie zda się praw szczęściu⁷²⁸ w tej mierze,
Że szkody pospolicie tylko przed się bierze,
A tego baczyć nie chce ani mieć w pamięci,
Co mu też czasem padnie wedle jego chęci.
Tać jest władza Fortuny, mój namilszy synie,
Że nie tak uskarżać się, kiedy nam co zginie,
Jako dziękować trzeba, że wżdam⁷²⁹ co zostało,
Bo to wszystko nieszczęście w ręku swoich miało⁷³⁰.
A tak i ty, folgując⁷³¹ prawu powszechnemu,
Zagródź drogę do serca upadkowi swemu
A w to patrzaj, co uszło ręku złej przygody;
Zyskiem człowiek zwać musi, w czym nie popadł szkody.
Na koniec, w co się on⁷³² koszt i ona utrata,
W co się praca i twoje obróciły lata,
Któreś ty niemal wszystkie strawił nad księgami,
Mało się bawiąc świata tego zabawami?
Teraz by owoc zbierać swojego szczepienia
I ratować w zachwianiu mdłego przyrodzenia⁷³³.
Cieszyłeś przed tym insze⁷³⁴ w takiejże przygodzie:

Ważny cytat;
kruchota ludzkiej
egzystencji

⁷²⁵ w tym człowiek... – na to człowiek nie ma żadnego wpływu.

⁷²⁶ A wyrzec też... – niełatwo też powiedzieć, co jest lepsze dla człowieka.

⁷²⁷ niepłatne – daremne (nic się za nie nie zyska).

⁷²⁸ Ale człowiek nie zda się... – ale człowiek nie sądzi swego losu sprawiedliwie.

⁷²⁹ wżdam – jednak.

⁷³⁰ Sens: to, co nam zostało, też mogło zostać stracone w nieszczęściu, a jednak zostało ocalone i za to trzeba być wdzięcznym.

⁷³¹ folgując – tu: poddając się.

⁷³² on – w sensie: ten.

⁷³³ w zachwianiu mdłego przyrodzenia – w kryzysie wewnętrznym (na który jest podatna słaba natura ludzka).

⁷³⁴ Cieszyłeś przed tym insze – pocieszałeś przedtem innych, radziłeś innym.

I będziesz w cudzej czulszy niżli w swojej szkodzie?
 Teraz, mistrzu, sam się lecz⁷³⁵, Czas doktor każdemu.
 Ale kto pospolitym torem⁷³⁶ gardzi, temu
 Tak późnego lekarstwa czekać nie przystoi:
 Rozumem ma uprzedzić, co insze czas goi⁷³⁷.
 A czas co ma za fortel? Dawniejsze świeżymi
 Przypadkami wybija, czasem weselszymi,
 Czasem też z teje miary⁷³⁸, co człowiek z baczeniem
 Pierwej, niż przyjdzie, widzi i takim myśleniem
 Przeszłych rzeczy nie wściąga, przyszłych upatruje⁷³⁹
 I serce na oboję fortunę⁷⁴⁰ gotuje.
 Tego się, synu, trzymaj, a ludzkie przygody
 Ludzkie noś⁷⁴¹; jeden jest Pan smutku i nagrody”.
 Tu zniknęła. – Jam się też ocknął. – Aczciem prawie
 Niepewien⁷⁴², jeśli przez sen słuchał czy na jawie.

Ważny cytat;
 Konieczność
 zachowania
 człowieczeństwa
 w każdej sytuacji
 życiowej

Epitafium Hannie Kochanowskiej

I TYŚ, HANNO, ZA SIOSTRĄ PRĘDKO POSPIESZYŁA
 I PRZED CZASEM PODZIEMNE KRAJE NAWIEDZIŁA,
 ABY OCIEC NIESZCZESNY ZARAZ ODŻAŁOWAŁ
 WSZYTKEGO, A NA TRWALSZE ROZKOSZY SIĘ CHOWAŁ⁷⁴³.

* *
 *

⁷³⁵ Teraz, mistrzu... – nawiązanie do przysłowia: Lekarzu, ulecz się sam.

⁷³⁶ pospolitym torem – utartą drogą.

⁷³⁷ Sens ogólny: kto nie chce czekać, aż czas zagoi rany, ten sam musi racjonalnie podejść do tego, co się stało i czego nie da się zmienić.

⁷³⁸ z teje miary – tego samego kalibru (chodzi o inne nieszczęścia).

⁷³⁹ Sens ogólny: człowiek rozumny przewiduje, co może się zdarzyć, nie rozpamiętuje przeszłości, a patrzy w przyszłość.

⁷⁴⁰ oboję fortunę – i na szczęście, i na nieszczęście.

⁷⁴¹ ludzkie przygody / Ludzkie noś – ludzki los znoś jak człowiek (z godnością).

⁷⁴² Aczciem prawie / Niepewien – choć naprawdę nie jestem pewien (czy to był sen, czy jawa).

⁷⁴³ Wydzwięk: po śmierci Hanny ojciec, pouczony przez zmarłą matkę we śnie, nie rozpacza już ponad miarę, lecz zwraca myśl ku rzeczom wiecznym.

Budowa

- utwór regularny: **siedem czterowersowych strof**,
- każdy wers liczy **dziesięć sylab – dziesięciozłogłowiec – wiersz sylabiczny**,
- rymy parzyste (aabb), żeńskie, regularne; w prawie całej pieśni są to rymy gramatyczne, czyli utworzone z wyrazów mających taką samą formę gramatyczną i będących tą samą częścią mowy (wyjątek: *nie ruszy – mimo uszy* w strofie szóstej). Dzięki rymom utwór jest melodyjny i rytmiczny.

PIEŚŃ IX, KSIĘGI PIERWSZE CHCEMY SOBIE BYĆ RADZI...

- **gatunek:** pieśń biesiadna przechodząca w pieśń refleksyjno-filozoficzną,
- **podmiot liryczny:** na początku utożsamia się z odbiorcą (uczestnik zabawy), wypowiada się w imieniu zbiorowości, w dalszej części utworu przekazuje refleksyjne przesłanie, zachęcając do umiaru w korzystaniu z życia i przypominając o zmienności Fortuny,
- **adresat:** każdy człowiek – podmiot liryczny wypowiada refleksje dotyczące ludzkiego życia.

Wymagana wg nowej
podstawy programowej
(liceum/technikum)

Podmiot liryczny i jego rola

Podmiot liryczny twierdzi: *U Fortuny to snadnie, że kto stojąc upadnie* – Fortuna włada ludzkim losem i decyduje o tym, kto będzie szczęśliwy, a kogo szczęście opuści. Jednak często zmienia swoje wyroki, dlatego nikt nie może być pewien jutra, nawet gdy dotąd dobrze mu się wiodło, mogą nagle przytłoczyć go niepowodzenia i przeciwności losu. Nie należy więc zbyt zaprzętać sobie głowy przyszłością, bo i tak jej nie odgadniemy. Podmiot poucza, by zdać się na wolę Boga i Mu zaufać. Obraz upersonifikowanej rzymskiej bogini – Fortuny zawarty w dwóch zwrotkach, zostaje w następnych zastąpiony przez pojęcie przeznaczenia, które nikogo nie ominie i przyniesie to, co od wieków jest dla niego przygotowane. Takie łączenie elementów antycznych i religijnych często występuje w literaturze renesansu. Utwór można zaliczyć do gatunku pieśni biesiadnych, ponieważ rozpoczyna się zaproszeniem do wspólnej biesiady przy winie i muzyce, zachęca do korzystania z uroków życia, ponieważ Fortuna jest kapryśna i może sprawić, że nagle szczęście człowieka opuści. Dlatego więc warto cieszyć się chwilą obecną zamiast troszczyć się o to, co kiedyś będzie.

Charakter poszczególnych części utworu

Początek utworu ma charakter pieśni biesiadnej, rozpoczyna się pytaniem retorycznym i apostrofą, będącą wezwaniem do zabawy. Można tu zauważyć

nawiązania do starożytnej filozofii epikurejskiej, postulującej dążenie do osiągnięcia szczęścia i korzystanie z dostępnych uroków życia. Ale już w drugiej zwrotce charakter utworu zmienia się na refleksyjny. Podmiot liryczny uzasadnia postawę polegającą na korzystaniu ze sposobności do zabawy tym, że nie wiemy, co czeka nas jutro (to z kolei nawiązanie do horacjańskiego *carpe diem*, czyli „chwytaj dzień” – bo nie wiadomo, co będzie w kolejnych dniach). Po kolejnym pytaniu retorycznym pojawia się **obraz Boga śmiejącego się z „teatru świata”** i ludzi nadmiernie zabiegających o dobra doczesne. Ton refleksji poważniejszy ze zwrotki na zwrotkę i staje się ona coraz ogólniejsza. Zdania przybierają formę sentencji, a nawet przysłów:

Szafuj gotowym bacznie (...).
Wszystko się dziwnie plecie
Na tym tu biednym świecie (...).
Próżno ma mieć na pieczy
Śmiertelny wieczne rzeczy (...).

Teza postawiona w utworze

Zwrotka siódma zawiera uogólnienie, tezę całego wywodu. Kochanowski formułuje zasadę, według której należy żyć:

A nigdy nie zabłądzi,
Kto tak umysł narządzi,
Jakoby umiał szczęście i nieszczęście znosić,
Temu mężnie wytrzymać, w owym sie nie wznosić.

Jest ona bardzo bliska filozofii stoickiej, mówiącej o zachowywaniu w życiu umiaru i ograniczaniu pragnień, tym bardziej, że została w następnych strofach uzupełniona pojęciem cnoty, która zabezpiecza serce i umysł przed życiowymi przygodami.

Osobiste doświadczenia autora

Ostatnie trzy zwrotki różnią się wyraźnie od poprzednich. Są przede wszystkim bardziej osobiste, podmiot mówiący używa formy „ja” i posługuje się środkami obrazowymi, ilustrując powyższą sentencję własnym przykładem. Wyznaje: *Chwałę szczęście stateczne (...)*, a jeśli go ono opuści, ma następujący plan: (...) *w cnotę własną sie ogarnę*. Przyznaje, że pragnie szczęścia – jak każdy – ale szczęścia spokojnego, poważnego. Jest też przygotowany, by mężnie znosić trudy losu. Za ilustrację tej prawdy służy metafora statku miotanego wiatrem i gubiącego pomiędzy skałami towaru oraz obraz człowieka, który wobec niebezpieczeństwa pada krzyżem i stara się przekupić świętych darami. Podmiot liryczny nie chce tak postępować, bo „uzbrojony” w cnotę i pełen otuchy czuje, że przetrwa wszelkie przeciwności losu: *W równej fuście przepłynę przez morskie rozruchy*.

Pewniak
na teście

<i>Czyli sie w czyścju czyścisz, jesli z strony ciała Jakakolwiek zmazeczka na tobie została?</i>	chrześcijaństwo
<i>Czyś po śmierci tam poszła, kędyś pierwaj była, Niż sie na mą ciężką żałość urodziła?</i>	wierzenia niechrześcijańskie

Ważny cytat

Gdziekolwiek jest, jeśliś jest – bluźnierstwo, podważanie istnienia nieśmiertelnej duszy i życia po śmierci.

Pewniak
na teście

Podmiot liryczny **pragnie wiedzieć, co stało się z jego dzieckiem, gdzie ono jest**, co się z nim dzieje. Niepewność sprawia, iż jeszcze dotkliwiej odczuwa ból, żal i rozpacz. W akcie desperacji przywołuje wszelkie znane mu drogi, prowokując siły wyższe do reakcji. Ostatecznie wątpliwości w istnienie zaświatów i nieśmiertelność duszy (jej istnienie po śmierci), **co jest jednoznaczne ze zwątpieniem w istnienie Boga**.

Pewniak
na teście

W ostatnich wersach podmiot liryczny **prosi swą córkę, aby objawiła mu się w jakiegokolwiek postaci**, jest gotowy zaakceptować każdą formę obecności Urszulki – nawet jako „marę nikczemną” – byleby tylko móc ją jeszcze raz zobaczyć.

Środki stylistyczne Pewniak
na teście

nazwa	przykłady
epitety	<i>aniołków małych, moja wdzięczna</i>
apostrofa	<i>Orszulo moja wdzięczna</i>
pytania retoryczne	<i>Czyliś do raju wzięta?, Czyliś na szczęśliwe / Wyspy zaprowadzona?</i> (funkcja – wyrażają niepewność podmiotu lirycznego, w jakim miejscu znajduje się po śmierci jego córka; tworzą napięcie dramatyczne – zrozpaczony ojciec szuka ukochanego dziecka w zaświatach, zarówno chrześcijańskich, jak i pogańskich)
wyliczenie	<i>Lubo snem, lubo cieniem, lub marą nikczemną</i>
zdrobnienie	<i>aniołki, piórka, zmazeczka</i>

Budowa

- każdy wers ma trzynaście sylab – trzynastozgłoskowiec – **wiersz sylabiczny**,
- rymy parzyste (aabb), żeńskie, dokładne.

Spis treści

FRASZKI

KSIĘGI PIERWSZE

<i>Na swoje księgi</i>	5
<i>O żywocie ludzkim</i>	6
<i>Z Anakreonta</i>	6
<i>Na starą</i>	7
<i>Do Pawła</i>	7
<i>Raki</i>	8
<i>Na niesłowną</i>	8
<i>Na nabożną</i>	8
<i>Na Konrata</i>	9
<i>Do Mikołaja Firleja</i>	9
<i>Do Jósta</i>	9
<i>Epitafium Kosowi</i>	9
<i>O tymże</i>	10
<i>O zazdrości</i>	10
<i>Z Anakreonta</i>	10
<i>Na Świętego Ojca</i>	11
<i>Na gospodarza</i>	11
<i>Na matematyka</i>	11
<i>Na sokalskie mogiły</i>	11
<i>O doktorze Hiszpanie</i>	12
<i>O szlachcicu polskim</i>	12
<i>Na młodość</i>	12
<i>Na starość</i>	13
<i>O miłości</i>	13
<i>O żywocie ludzkim</i>	13

KSIĘGI WTÓRE

<i>Ku Muzom</i>	14
<i>Do Pluta</i>	14
<i>Epitafium Sobiechowi</i>	15
<i>Na lipę</i>	15
<i>O Koźle</i>	15
<i>Na Piotra</i>	16
<i>O kaznodziei</i>	16

<i>O kapelanie</i>	16
<i>Do fraszek</i>	17
<i>Ofiara</i>	17
<i>Do snu</i>	17
<i>Na fraszki</i>	18
<i>Do Wojtka</i>	18
<i>Do Anakreonta</i>	19
<i>Na zachowanie</i>	19
<i>Do Stanisława</i>	20
<i>O Aleksandrzech</i>	20
<i>Do Hanny</i>	20
<i>Nagrobek Mikołajowi Trzebuchowskiemu</i>	20
<i>Do doktora Montana</i>	21
<i>Nagrobek opitej babie</i>	21
<i>O rozkoszy</i>	21
<i>Do Andrzeja Trzecieskiego</i>	22
<i>Do gościa</i>	22
<i>O fraszkach</i>	22
<i>Nagrobek mężowi od żony</i>	23
<i>O Rzymie</i>	23
<i>Do Montana</i>	23
<i>Nagrobek Stanisławowi Zaklice z Czyżowa</i>	24
<i>Dorocie z Michowa żonie jego</i>	24
<i>Na most warszawski</i>	25
<i>Na tenże</i>	25

KSIEGI TRZECIE

<i>Do gór i lasów</i>	26
<i>Do Pana</i>	27
<i>O miłości</i>	27
<i>O swych rymiech</i>	28
<i>Do fraszek</i>	28
<i>Na dom w Czarnolesie</i>	29
<i>Na zdrowie</i>	30
<i>Człowiek Boże igrzysko</i>	31

PIEŚNI

<i>Dedykacja</i>	32

KSIEGI PIERWSZE

<i>Pieśń II [Serce roście patrząc na te czasy]</i>	32
<i>Pieśń III</i>	34

<i>Pieśń IX [Chcemy sobie być radzi]</i>	35
<i>Pieśń X</i>	36
<i>Pieśń XX [Miło szaleć, kiedy czas po temu]</i>	39

KSIĘGI WTÓRE

<i>Pieśń III [Nie wierz Fortunie...]</i>	40
<i>Pieśń IV</i>	41
<i>Pieśń V [Pieśń o spustoszeniu Podola]</i>	43
<i>Pieśń IX [Nie porzucaj nadzieje]</i>	46
<i>Pieśń X</i>	47
<i>Pieśń XII</i>	48
<i>Pieśń XIV [Wy, którzy Pospolitą Rzeczą władacie]</i>	49
<i>Pieśń XVIII</i>	50
<i>Pieśń XIX [Pieśń o dobrej stawie]</i>	52
<i>Pieśń XXI</i>	53
<i>Pieśń XXIII</i>	54
<i>Pieśń XXIV [Niezwyczajnym i nie leda piórem opatrzone]</i>	55
<i>Pieśń XXV [Czego chcesz od nas, Panie]</i>	56
<i>Pieśń świętojańska o Sobótce</i>	57

TRENY

Motto i dedykacja	70
<i>Tren I</i>	71
<i>Tren II</i>	72
<i>Tren III</i>	73
<i>Tren IV</i>	74
<i>Tren V</i>	75
<i>Tren VI</i>	76
<i>Tren VII</i>	77
<i>Tren VIII</i>	78
<i>Tren IX</i>	78
<i>Tren X</i>	79
<i>Tren XI</i>	80
<i>Tren XII</i>	81
<i>Tren XIII</i>	82
<i>Tren XIV</i>	83
<i>Tren XV</i>	84
<i>Tren XVI</i>	86
<i>Tren XVII</i>	88
<i>Tren XVIII</i>	90
<i>Tren XIX albo Sen</i>	92
<i>Epitafium Hannie Kochanowskiej</i>	97

OPRACOWANIE

Biografia Jana Kochanowskiego	99
Krótką charakterystyką twórczości	100
FRASZKI	101
<i>Na lipę . . . . .</i>	<i>102</i>
<i>Na dom w Czarnolesie . . . . .</i>	<i>104</i>
<i>Do gór i lasów . . . . .</i>	<i>105</i>
<i>O żywocie ludzkim . . . . .</i>	<i>107</i>
<i>Na zdrowie . . . . .</i>	<i>108</i>
<i>Do snu . . . . .</i>	<i>109</i>
<i>Na zachowanie . . . . .</i>	<i>110</i>
<i>Na gospodarza . . . . .</i>	<i>111</i>
<i>O doktorze Hiszpanie . . . . .</i>	<i>112</i>
<i>Na swoje księgi . . . . .</i>	<i>112</i>
<i>Na młodość . . . . .</i>	<i>113</i>
<i>Na starość . . . . .</i>	<i>113</i>
<i>O miłości . . . . .</i>	<i>114</i>
<i>Do Hanny . . . . .</i>	<i>114</i>
<i>Na nabożną . . . . .</i>	<i>114</i>
<i>O rozkoszy . . . . .</i>	<i>114</i>
PIEŚNI	115
<i>Pieśń II, Księgi pierwsze Serce roście patrząc na te czasy . . . . .</i>	<i>116</i>
<i>Pieśń IX, Księgi pierwsze Chcemy sobie być radzi... . . . .</i>	<i>118</i>
<i>Pieśń XX, Księgi pierwsze Miło szaleć, kiedy czas po temu . . . . .</i>	<i>121</i>
<i>Pieśń III, Księgi wtóre Nie wierz Fortunie . . . . .</i>	<i>123</i>
<i>Pieśń V, Księgi wtóre Pieśń o spustoszeniu Podola . . . . .</i>	<i>124</i>
<i>Pieśń IX, Księgi wtóre Nie porzucaj nadzieje . . . . .</i>	<i>125</i>
<i>Pieśń XIV, Księgi wtóre Wy, którzy Pospolitą Rzeczą władacie... . . . .</i>	<i>126</i>
<i>Pieśń XIX, Księgi wtóre Pieśń o dobrej sławie . . . . .</i>	<i>127</i>
<i>Pieśń XXIV, Księgi wtóre Niezwykłym i nie lęda piórem opatrzony... . . . .</i>	<i>129</i>
<i>Pieśń XXV, Księgi wtóre Czego chcesz od nas, Panie . . . . .</i>	<i>130</i>
<i>Pieśń świętojańska o Sobótce [wybrane pieśni] . . . . .</i>	<i>133</i>
<i>Pieśń IX Księgi pierwsze, Pieśń V Księgi wtóre – wymagane wg nowej podstawy programowej [liceum/technikum]</i>	
TRENY	134
<i>Tren I . . . . .</i>	<i>136</i>
<i>Tren II . . . . .</i>	<i>137</i>
<i>Tren III . . . . .</i>	<i>138</i>

<i>Tren IV</i>	139
<i>Tren V</i>	140
<i>Tren VI</i>	141
<i>Tren VII</i>	142
<i>Tren VIII</i>	143
<i>Tren IX</i>	144
<i>Tren X</i>	145
<i>Tren XI</i>	147
<i>Tren XII</i>	148
<i>Tren XIII</i>	149
<i>Tren XIV</i>	149
<i>Tren XV</i>	150
<i>Tren XVI</i>	151
<i>Tren XVII</i>	151
<i>Tren XVIII</i>	152
<i>Tren XIX albo Sen</i>	153

Tren VII i VIII – wymagane wg nowej podstawy programowej [szkoła podstawowa]

Tren IX, X, XI – wymagane wg nowej podstawy programowej [liceum/technikum]

Motywy	155
Słowniczek ważnych terminów	159
Indeks komentarzy	161

ISBN 978-83-7517-216-4

9 788375 172164 >